

LANDSKAPSLAGET AB
Landskapsarkitektur
& Stadsbyggnad

PM

DATUM 2017-11-14

Rev 2017-12-21
Rev 2018-01-19
Rev 2019-06-11
Rev 2019-06-17
Rev 2020-05-14

VERSION 4.0

Uppdragsnummer 161060

Företag Landskapslaget AB

Författare Johanna Good,
Gunnel Sandstedt

EKOLOGISK KOMPENSATION, SJÖDALSBACKEN

BAKGRUND

I planen för Klockarbacken 10 m.fl har placeringen av husen studerats för att minimera intrånget i naturmarken, men på grund av exploateringen samt att en förskola planeras i Hus A går ekologiska värden förlorade och dessa ska kompenseras med åtgärder beskrivna i detta PM.

Planbeskrivningen för Klockarbacken 10 m.fl. ¹ hänvisar för ekologisk kompensation till det, av kommunfullmäktige godkända dokumentet, *Metod för ekologisk kompensation i den fysiska planprocessen, 2012-04-16*. Ekologisk kompensation bygger på balanseringsprincipen och leder till olika kompensationskrav i samband med att detaljplane- och exploateringsprojekt genomförs och grön mark tas i anspråk.

Syftet med kompensationsåtgärderna är att säkerställa att kommunmedborgarna har tillgång till värdefulla natur- och rekreatiomsområden samtidigt som kommunens tätorter växer². Ekologisk kompensation för denna plan beskrivs utifrån metodens checklista under huvudrubrikerna Naturvärde, Landskapsbild samt Rekreation.

BEFINTLIGA NATUR- OCH REKREATIONSVÄRDEN

Planområdet utgörs av en upphöjd skogsdunge med blandskog, berghällar och upptrampade stigar. Trädsiktet består av ett 60-tal gamla tallar. Det lägre trädsiktet består av vårtbjörk, ek, rönn, lönn, säl, oxel, asp, slån, fågelbär, en, hagtorn och hassel. I en stor del av området finns en tät undervegetation med höjd på ca 2-3m. Undervegetationen består av spontant uppkomna träd och buskar. Området i stort består av ett tidigare öppet torrbackslandskap med flertalet, biotoper så som berghällar och hedmark samt fuktigare partier för med blåbärsris och frodigare gräs- och ängsmark.

Större hackspett, talgoxe, blåmes, rödhake, svarthätta och koltrast är fågelarter som finns i området.

¹ Samhällsbyggnadsavdelningen, Huddinge kommun, *Planbeskrivning-samrådshandling, detaljplan för Klockarbacken 10 m.fl. inom kommundelen Sjödalen*, 2017-03-08

² Miljö och samhällsbyggnadsförvaltningen, Huddinge kommun, *Huvud-PM*, Diarienummer KS MEX 2011/1012.210 MN 2011-2430, 2011-12-20

Många spår visar på att områdets utseende och innehåll härstammar från Huddinges gamla kulturlandskap. Gamla enar och kärlväxten Bockrot och Johannesört är exempel på detta.

De ekologiska värden som finns inom planområdet är orörd natur med lång kontinuitet samt känslan av avskildhet i ett mycket bostadsnära läge. Det är potentiellt kärnområde för urban biologisk mångfald. Områdets naturvärden anses vardagligt ur ett biologiskt perspektiv, men har estetiskt värde för att balansera de hårdgjorda ytorna och de omkringliggande höga husen. Sjödalsbacken är även viktig plats och har ett stort värde för de närboende och för förskolegrupper.

EKOSYSTEMTJÄNSTUTREDNING

En initial utredning av ekosystemtjänster genomfördes för Sjödalsbacken i Huddinge under 2015.³

Utredningen visar att Klockarbacken har ett högt biologiskt värde och spelar en viktig roll för områdets identitet och möjligheten till rekreation i närområdet. Ett stort antal ekosystemtjänster kunde konstateras i samband med fältundersökningen och potentialen att bygga vidare på de höga värdena är stor. Ekologiska värden som lyfts fram är:

- Större träd och buskage av olika arter, både barr- och lövträd
- Fruktbärande buskar
- Artrik ängs- och gräsmark
- Hedmark och ljung

Rekommendationen är att ingreppen i samband med byggnation görs med hänsyn till naturmiljön och med befintliga och utvecklingsbara värden i åtanke. Genom att göra parken mer tillgänglig och samtidigt sammanlänka byggnaderna och tomtmarken med landskapet kan en rad ekosystemtjänster främjas. Byggnadernas utformning och lokalisering, liksom utformningen av tillskapade utemiljöer, växtval och dagvattenhantering bör anpassas till platsens naturliga förutsättningar och fokus bör ligga vid mångfunktionella insatser som kan stötta flera ekosystemtjänster på samma gång.⁴

Slutsatsen utifrån planbeskrivningen samt ekosystemtjänstinventeringen för Klockarbacken är att de värden som går förlorade genom den planerade exploateringen innefattar framförallt de ekologiska värdena av de större träd och buskar som avverkas och de boplatser och den föda som de utgör för insekter och fåglar som helhet. Fokus för kompensationsåtgärderna bedöms därför vara att behålla dagvattnet inom området samt återinföra träd och buskar som fortsatt ger boplatser för fåglar och insekter och som gynnar den biologiska mångfalden, samt förhåller sig till de tidigare nämnda naturtyper, som finns i Klockarbacken. Kompensationsåtgärderna beskrivs vidare nedan:

³ NCC, Susanna Garcia-Hagman, *Initial ekosystemtjänstutredning, Sjödalsbacken Huddinge*, 2015-09-04

⁴ NCC, Susanna Garcia-Hagman, *Initial ekosystemtjänstutredning, Sjödalsbacken Huddinge*, 2015-09-04

EKOSYSTEMTJÄNSTER KOMPENSATIONSÅTGÄRDER

För att kompensera den förlorade naturmarken i samband med bebyggelse i Klockarbacken vävs ett antal kompensationsåtgärder in i gestaltningen. Dessa ska utvecklas vidare och preciseras utförligare i bygghandlingsskedet. Enligt planbeskrivningen innefattar kompensationsåtgärder i denna plan att Klockarbacken, utvecklas till en mer lättillgänglig park och att grönskan maximeras på förskolegården, bostadsgårdarna på bjälklag och på takterrasserna med vegetation som gynnar bin, fjärilar och andra pollinerare.

Gårdarna mellan hus B och C ovanpå garaget planeras att ha mycket vegetation, det kommer att bli överbyggnader med växtbäddar där träd, buskar, marktäckare mm planeras. Trädarterna som väljs kommer att vara de som finns där idag och det kommer att kompenseras med nya stora träd på gårdarna. Bärande buskar planeras och andra växter som gynnar fåglar och insekter, exakta vilka arter har inte bestämts i detta skede, men arter som klöver, hallon, blåbär m fl. som finns i området kommer att planeras på tomtmark. Även gården sydväst om hus C kommer att vara en gård med buskar och träd. Här kommer dock trädarter som inte blir så stora att väljas.

Ekologisk kompensation för denna plan beskrivs utifrån metodens checklista under huvudrubrikerna *Naturvärde*, *Landskapsbild* samt *Rekreation*. Kompensationsåtgärderna innefattar:

NATURVÄRDEN

NYPLANTERING AV TRÄD OCH BUSKAR

Träd och buskar utgör viktiga naturliga inslag och då många träd avverkas i exploateringen, ska ett 60-tal träd nyplanteras på såväl den nya förskolegården som bostadsgårdarna. Förskolegårdens platåer sammanlänkas med vegetationsklädda slänter där det anläggs större sammanhängande buskage och planeras träd som utgör bra livsmiljöer för fåglar och insekter. Totalt är det planerat ca 525 m² planteringsyta vid förskolan och ytterligare ca 500 m² på övriga tomten samt ca 400 m² på takterrasserna inklusive sedumtak på takbyggnaderna.

VÄXTVAL/ARTVAL

Genom att välja arter av buskar och träd som finns i naturområdets vegetation gynnas den befintliga floran och faunan och hjälper att behålla de ekologiska värdena i området. På platsen där exploatering planeras finns bland annat bergknallar med tall, bestånd av asp, och några ekar. Arter som väljs i nyplanteringen för att ersätta den vegetation som försvinner, är därför bland annat:

Populus (Asp) som härbärgerar en stor mängd arter av olika svampar och insekter. Fåglar så som hackspett, som är en fågel vars förekomst noterats i området, bygger bo i asp.

Betula (Björk) är en art som lockar såväl små som stora djur som olika fågelarter och bladbaggar, vivlar och fjärilslarver som äter av deras blad, rötter och hängen.

Salix (Sälg) har stor betydelse för den biologiska mångfalden och nyttjas av ett stort antal djur och växter under hela dess livstid. Dess tidiga blomning ger också ett viktigt pollentillskott för många insekter så som till exempel humlor och bin. Insekternas förekomst lockar i sin tur fåglar däribland lövsångaren.

Sorbus (Rönn) Rönnen lockar tack vare sin blomning många insekter som livnär sig på dess pollen och nektar. Bären är också föda för många fåglar så som björktrast och sidensvans.

Pinus (Tall) lockar fåglar som exempelvis korsnäbben som äter tallkottar. Tallen lever i symbios med olika svampar och olika lavar som är föda för olika djur.

Acer (Lönn) är mycket bra nektar- och pollenväxter.

Det finns många växter som gynnar pollination och fjärilar, varav rönn, asp, sälk och björk är nämnda ovan, och utöver dessa kan planteringarna i busk- och fältskikt innehålla klöver, hallon, blåbär, vinbär, ljung, ärtväxter, kaprifol, hägg, humle och hassel, vide och syrén som även de är värdefulla tillskott ur ett biologiskt perspektiv.

LOKALT OMHÄNDERTAGANDE AV DAGVATTEN I ÖPPEN REGNBÄDD
Dagvattnet från förskolegården kommer att fördröjas i en öppen regnbädd längs med Klockarvägen, och i och med detta skapas ytterligare en miljö för artrik flora och fauna då bland annat ovannämnda växtval görs även för regnbädden. En dagvattenutredning redovisas i särskilt PM.

GRÖNA TAK

Bostadshusens översta tak, på takhuset, utförs med sedumtak på ca 6 cm växtbädd.

INFÖR BYGGNATION OCH UNDER BYGGTID

Före byggstart, minst 6 mån innan träd fälls, sätts holkar upp i den allmänna parken. Holkarna (ca 30st), är av olika slag och storlek. Ca 4-5 stockar av träd fällda inom tomtmark sparas för att senare placeras på bostadsgårdarna. Ca 10 träd läggs ut på allmän mark. Ris flisas och ska läggas på stigar i den allmänna naturmarken och sparas för att läggas ut som täckning av planteringsytor både på allmän mark och tomtmark. Alla åtgärder på allmän mark utförs i samråd med kommunen.

SKÖTESELÅTGÄRDER

Gallring och skötsel av den kvarvarande naturmarken i den allmänna parkdelen av Klockarbacken utförs som en kompensationsåtgärd för att skapa bra förutsättningar, succession och fortlevnad för träd och växter. Vissa ekar friställs och en allmän gallring av trädskiktet utförs. Några träd kan även bearbetas med åtgärder så att de får en snabbare föråldring vilket gynnar insekter. Döda träd och högstubbar lämnas kvar för att gynna hackspett. Den mycket täta undervegetationen tas bort på vissa ställen, och lämnas kvar på andra för att ge skydd åt faunan. Några av de befintliga gläntorna i skogen öppnas upp.

Holkar (ca 5st) sätts upp på tomtmark både på fasad och de kvarvarande träden, holkarna ska bli möjliga boplatser för såväl fåglar som insekter.

LANDSKAPSBILD

Bostadsgårdarna mellan Hus C och Hus B ligger i två plan på bjälklag ovanpå garaget. Gårdarna har utformats för att upplevas som en glänta, där nya träd planteras och där en större plantering med höga och låga marktäckande växter planteras i gränsen mellan skogen och gården för att ge frodighet och mjuka upp övergången mellan det befintliga och det nya. Växtligheten på den nedre gården ska vara frodig och delvis hänga ut över kanten så att gaturummet kan ta del av grönskan.

Sett från kvarvarande naturmarken mot förskolegården vid Hus A, ska utformningen av gränsen mellan den kvarvarande naturmarken utredas vidare och förskolegården anpassas för att skapa en så naturlig övergång som möjligt. Bland annat bevaras berg i dagen som sträcker sig in på den översta delen av förskolegården och även en äldre tall bevaras för att ge höjd och blickfång som solitär. I de slänter som planeras mellan förskolegårdens tillgängliga platåer planteras träd som med tiden kommer växa och skapa en ökande gradient av grönska. Pionjärträd planteras på tomtmark som en strategi för att fortare få träd som blir höga och stora kvaliteter väljs vid inköp av de nya träderna för att skapa så mycket form och grön känsla som möjligt tidigt efter exploateringen. Utöver det planteras buskage och marktäckande växter i slänterna på tomtmark som tidigt kan ge en frodig och grön känsla till förskolegården. Från Klockarvägen sett så är regnbäddens placering och plantering med växter och träd en strategi för att få en känsla av grönt från gatan. De vegetationsklädda slänterna mellan platåerna inne på förskolegården kommer även från gatan att utgöra ett grönt blickfång med den kvarvarande naturmarken som ridå i bakgrunden.

REKREATION

Klockarbacken utvecklas till en mer lättillgänglig allmän park där nya väl belysta gångvägar och granittrappor anläggs och entréerna till den allmänna parken öppnas upp och synliggörs.

Sittplatser, bänkbord, grillplatser byggs i den allmänna parken. De nya gångvägarna ökar tillgängligheten till den allmänna naturmarken.

Bostadsgårdarna mellan hus B och C kan användas för vistelse och rekreation och lek, det är också lätt att ta sig ut i parken från gårdarna.

KÄLLOR

1. Samhällsbyggnadsavdelningen, Huddinge kommun, *Planbeskrivning-samrådshandling, detaljplan för Klockarbacken 10 m.fl. inom kommundelen Sjödalen*, 2017-03-08
2. Miljö och samhällsbyggnadsförvaltningen, Huddinge kommun, *Huvud-PM*, Diarienummer KS MEX 2011/1012.210 MN 2011-2430, 2011-12-20
3. NCC, Susanna Garcia-Hagman, *Initial ekosystemtjänstutredning, Sjödalsbacken Huddinge*, 2015-09-04